החשבוניות הפיקטיביות של הליכוד — לאן הלך הכסף?

מי רימה את מי?

אילנה אלון

ד יה זה סקופ של העולם הזה (31.5.89): במישרדי הליכוד נמצאו חשבוניות פיקטיביות. מאז התגלו עובדות נוספות, וכעת נותר לברר רק את השאלה מדוע נעשו תרגילי החשבוניות הפיקטיביות, ומי היה מעורב בהן.

הפרשה החלה בזימרתו של יוסף ג'ינו מפרשת „מכבים". מס־ההכנסה ומע"מ היו הראשונים שהתחילו לחקור בפרשה בחשד להעלמות־מס. מקורות העולם הזה טענו כי אברהם צרפתי, סגן נציב מס־ההכנסה מעכב את החקירה בגלל היותו מקורב לליכוד. צרפתי, שנשאל על־כך, הכחיש באוזני העולם הזה כי הוא מעכב את החקירה. הוא סיפר כי גם המישטרה השתלבה בחקירה המסועפת.

מה שידוע היום הוא כי מרדכי יהל, החשב ומנהל־החשבונות הראשי של תנועת־הליכוד, חשוד בכך שהקים לפני הבחירות למועצות המקומיות שתי חברות־קש, שנועדו לקבל תרומות עבור הליכוד. החברות קיבלו את הכסף מתורמים ומתאגידים שונים ונתנו להם בתמורה חשבוניות על עבודות שבוצעו לכאורה. החברות היו זכאיות להוריד את סכומי התרומות כ„הוצאה מוכרת" ממס־ההכנסה.

ברור כי שיטה כזו מקלה על תורמים רבים לפתוח את ידם וכיסם. החוק אינו מתיר לתאגיד לתרום למיפלגות. החוק גם אינו מכיר בתרומה למיפלגה כבהוצאה מוכרת למס־ההכנסה. כל מי שתורם כסף למיפלגה משלם במיטב כספו מכיסו הפרטי, ואינו זכאי לנכות את התרומה ממס־הכנסה. החשבוניות הפיקטיביות נועדו להתגבר על כך. בעזרת החשבוניות הפיקטיביות יכלו גם תאגידים וגם אנשים פרטיים לתרום לליכוד ולנכות את התרומה כהוצאה מוכרת ממס־ההכנסה.

הכספים שנאספו בדרך זו זרמו, על־פי החשד, לליכוד, למימון הבחירות המוניציפליות. ידוע לכל כי כאשר זורם כסף שחור ומסתובב בין ידיים שונות, עלולים חלקים ממנו לדבוק לידיים. הפיתוי גדול מאוד. זוהי אפשרות אחת כדי להסביר לאן נעלמו כספים רבים. אלא שלפחות חלק מהכספים הללו אמנם הגיע לקופת־הליכוד, והשאלה היא מה נעשה שם בכספים השחורים הללו. האם הוצאו על פעולות חוקיות בלבד, או שמא גם כאן היה פיתוי גדול מאוד להשתמש בכספים לתשלומים שונים, שהחוק אינו מתיר אותם?

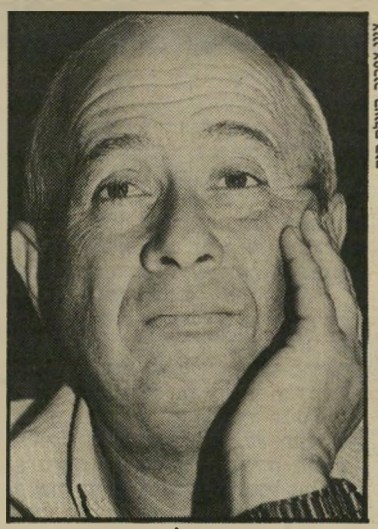

צילום: יעקב העלם, העולם הזה

ח"כ גולדשטיין
מי יזמן למישטרה?

במקביל לחשבוניות אלה היו גם חשבוניות אחרות. אלה היו חשבוניות שקיבל הליכוד עצמו משתי חברות, אשר סיפקו לו, לכאורה, כוח־אדם לשמירה ולתפקידים אחרים. מנהלי החברות הללו, יעקב אופק, מנהל חברת א־י־אס, ובני תבין ושותפו לשעבר אהוד הרשקוביץ, בעלי החברות צוות ביטחון, מצודה ומצודה פלסטיק נעצרו ושוחררו בערובה. הם חשודים כי סיפקו לליכוד חשבוניות פיקטיביות, מבלי שנתנו שרותים. השאלה הגדולה היא להיכן הלכו הכספים ששילם הליכוד בתמורה לחשבוניות אלה.

האם הוציאו מנהלי החברות את הכספים במירמה מן הליכוד, או שמא חזר הכסף לליכוד כדי לעשות בו שימושים שונים שאינם מותרים על־פי החוק? והשאלה, שבה עוסקת כעת המישטרה, היא מי ראשי־הליכוד ידעו ועזרו לגילגול הכספים.

מי „מקשקש"?

ד חשבון שממנו שולמו הכספים תמורת החשבוניות היה חשבון „הניצחון" של הליכוד, חשבון שעליו יכלו לחתום השר אוהד אולמרט, ח"כ פינחס גולדשטיין, מרדכי („מנטה") עצמון ועוד מיספר אנשים. העולם הזה התקשר עם מנטה עצמון וח"כ גולדשטיין כדי לברר מה הם יודעים על העניין, ואם יש להם הסבר לאן הלכו הכספים ומדוע נעשו העיסקות הפיקטיביות.

מנטה עצמון היה רגוע ומנומס. הוא הסביר כי הוא חייב בדיווח רק לרשויות הממלכתיות, ולא לעיתונאי. „אם את רוצה להבין, תשלמי לי ותלמדי," אמר איש־העסקים. אבל הוא התרצה וסיפר כי בתקופת־הבחירות חתמו על רבבות צ'קים, ועל־כן אינו יכול לדעת עם אחד או כמה מהם היו בלתי־תקינים. „אמרו שיש חברות־קש של הליכוד. זה סתם הבל וקישקוש; עיתונאים שלא מבינים כלום כתבו שיש חברות־קש של הליכוד. אין דבר כזה. מי שטוען כך צריך ללמוד את הנושא. אבל אני חייב דין־וחשבון רק למבקר־המדינה."

כאשר נשאל עצמון אם גם מס־ההכנסה וחוקרי־המישטרה „מקשקשים", אמר כי יתכן שמישהו הצליח לרמות את הליכוד, אבל הוא בטוח כי 99 אחוז מהכספים הוצאו כדין. לדברי עצמון היו לתבין ולאופק חוזים שנחתמו איתם על־ידי הליכוד כבר לפני יותר משנה, והם היו זכאים למימושם.

„את חצופה!"

ח"כ גולדשטיין, לעומת זאת, היה נזעם ביותר. הצגתי את עצמי וביקשתי לשוחח איתו:

„על מה רצית לדבר איתי?"

„רציתי לשאול אותך על החשבוניות הפיקטיביות..."

„עשית דבר חמור! את מאשימה אותי בעניין שאין לי בו כל נגיעה!"

„אבל עוד לא האשמתי במאומה, רק שאלתי..."

„חברה יקרה! אין לי כל קשר לעניין! את עושה דבר חריף, מאשימה אותי בעניין שאין לי כל קשר אליו! אין לך זכות, את חצופה מאין כמוך!"

„המקורות שלי מסרו לי כמה דברים על חשבון בבנק דיסקונט, שרציתי לברר איתך."

„המקורות שלך הם שיקריים!"

אם אינך מעורב בעניין, מדוע כל הכעס הזה? אי־אפשר לענות בשלווה?"

„נמאס לי מכם ומהעיתון שלכם! את בכלל לא עיתונאית!"

„האם נחקרת בעניין זה?"

„לא נחקרתי, ואת הראשונה שפונה אלי בעניין זה. כל טוב!"

ח"כ גולדשטיין טרק את השפופרת.

בינתיים נרמז כי ח"כ דויד מנע יוזמן לתישאול במישטרה, וכי יהל טוען שהוא פעל לפי הנחיות הממונים עליו בתנועה.

גורודיש מצהיר: רעבנו בג'ונגל, פחדתי מפשיטת־רגל

הגנרל היה רעב

ד יהלומן דויד עמרמי, שתבע לדין את האלוף (מיל') שמואל גונן („גורודיש"), קיבל השבוע באמצעות עורך־דינו יובל גרין תשובה בכתב על תלונותיו.

להלן קיצור תצהירו של גורודיש, כפי שנוסח על־ידי עורך־דינו, אמנון רזניק:

לאחר שהשתחררתי מצה"ל, אחרי שנות־שרות רבות, הוזמנתי בשנת 1977 לרפובליקה המרכז־אפריקאית (להלן קמ"א), כדי לנסות למכור לממשלה מטוסי ערבה מתוצרת התעשיה האווירית. בביקורי בקמ"א נפגשתי עם הנשיא דאז הקיסר בוקאסה, בעניין הנ"ל, ותוך שיחות שניהלנו אמר לי שידיעותי וניסיוני יכולים להיות לו לעזר, והוא ביקשני לשמש לו יועץ בשטחים שונים.

עקב קשרי עם הקיסר הובטח לי רישיון לחברה שאקים לכריית־יהלומים...

החשבון שנפתח על שמי בבאנגי היה גם הוא חשבון של החברה בלבד. כל הפעולות בחשבון זה נעשו מכספי החברה ועבור החברה, ועמרמי יודע זאת היטב. החשבון נפתח על שמי, כדי שיהיה יותר קל ונוח לחברה, בין השאר גם מהסיבה כי לאדם פרטי, בניגוד לחברה רשומה בקמ"א, היה מותר להחזיק בכספים במטבע זר ולהחליפו במטבע מקומי בכל עת, בשער־חליפין נוח יותר.

...אני הייתי אמור לתרום לחברה רק את קשריי ואת הזיכיון לכרייה שהשגתי באותו הזמן.

...לעניין ביטוח החיים שלי לא היה קשר לערבות האישית שנתתי, כביכול, לתובעים. פוליסות־הביטוח היו הסבות שניתנו הן לעצמי והן לעמרמי על־ידי החברה...

עמרמי נגרר להגזמות כאשר טען כי המוסך שהקים באיזור הכרייה היה „הגדול ביותר במרכז־אפריקה." בעצם היה זה מוסך עלוב וקטן. עבדו בו מיספר עובדים, שניתן למנותם באצבעות יד אחת. פועלים בלתי־מיקצועיים, ותמיד חסרו חלקי־חילוף.

...כאשר בוטל הזיכיון של אי.ג'ינון (חברה שהוקמה בשיתוף עם מישפחת איליין) עקב אי־פעילותה, פניתי לקיסר בוקאסה וביקשתי ממנו שיתן לי, אישית, רישיון לקנית יהלומים, כדי שיהיה לי בינתיים ממה להתפרנס... כשניתן לי הרישיון הוא הופיע על שמי, בצרוף תארי כבוגרל וכמנהל חברת סיקמין (חברה שהוקמה בשיתוף עם עמרמי.)

...לאמור בעדותו בתצהיר של עמרמי ברצוני להבהיר כי המתנות והתשלומים „לקיסר ולמקבלי החלטות בקמ"א" הם דבר מקובל ורגיל באפריקה. זוהי הנורמה שם. אפילו כדי לקבל רישיון או זיכיון כחוק היה צורך ליתן „תמריץ" לנוגעים בדבר.

יודגש כי כל הוצאה למטרה זו ניתנה בגלוי, ונרשמה בבירור כהוצאה בספרי־החברה, בידיעתו ובהסכמתו־מראש של עמרמי. את הכסף לקיסר נתנה החברה מהכספים שהיו בידינו מהיהלומן נימרק עבור רכישת יהלומים...

צילום: יעקב העלם, העולם הזה

גורודיש
עד היום משלם

השילטונות בקמ"א לחצו עלי ברציפות לעמוד בהתחייבויות שהחברה קיבלה על עצמה... אני עצמי חייתי במחנה באיזור הכרייה, רחוק מהציוויליזציה, ובתנאים קשים. שכרתי פועלים והקמנו מחנה. בנינו מיבנים וסללנו דרכי־עפר, חצבנו וערמנו ערימות חצץ, ובנינו גם בטיס מבטון מזוין, להציב עליו את הפלנט, מכונרלה לשטיפת־חצץ. הכל היה מוכן, אך חיכינו לשווא... הציוד לא נרכש והפלנט לא הגיע.

באותה תקופה היה גם עמרמי בעצמו בצרות, עקב הסתבכותו בפלילים ומעצרו. הכספים לחברה נפסקו ועמרמי והתובעים נטשו למעשה את החברה. אני נשארתי באותו זמן במחנה ליד הג'ונגל... ללא כסף להוצאות שוטפות, ללא רלק, ללא משכורת לפועלים, ולפעמים אף ללא אוכל...

בעת היותי בישראל, בספטמבר 1979, התחוללה מהפיכה בקמ"א, והקיסר בוקאסה הודח. עמרמי ניסה להשפיע עלי שלא אחזור לקמ"א, בטענה שזה מסוכן. „עזוב את הפרוייקט," אמר, „החיים חשובים יותר." אמרתי לו שאני מוכרח לחזור, היות והשארתי במחנה עובדים ישראליים...

...רציתי למנוע פגיעה בשמי הטוב והכרתי כפושט רגל, בגלל חובות החברה. לווי־תי סכומים גדולים, שאותם נאלצתי להחזיר במשך שנים. המשכתי לבצע ניסיונות להטות נחלים, לחפש יהלומים על פני השטח וכן לקנות מפעם לפעם יהלומים. נעזרתי בהלוואות כספיות מחוצ'נר ומנוימרק, מהרווחים שהיו — לא גדולים — החזקתי את החברה והחזרתי הלוואות לחוצ'נר ולנוימרק. לא היו לי כספים לשלם מיסים לממשלה ולהחזיר חובות אחרים, ואלה גדלו בגלל הריבית.

... בקמ"א רואים את מנהלי־החברה כאחראים אישית לחובות־החברה, ולפיכך עמרמי ואני נחשבים שם כאחראים לחובותיה של סיקמין. כדי לא להיות מוכרז כפושט־רגל, שילמתי, ואני משלם כל השנים, סכומי־כסף לא מבוטלים על חשבון החובות של סיקמין."